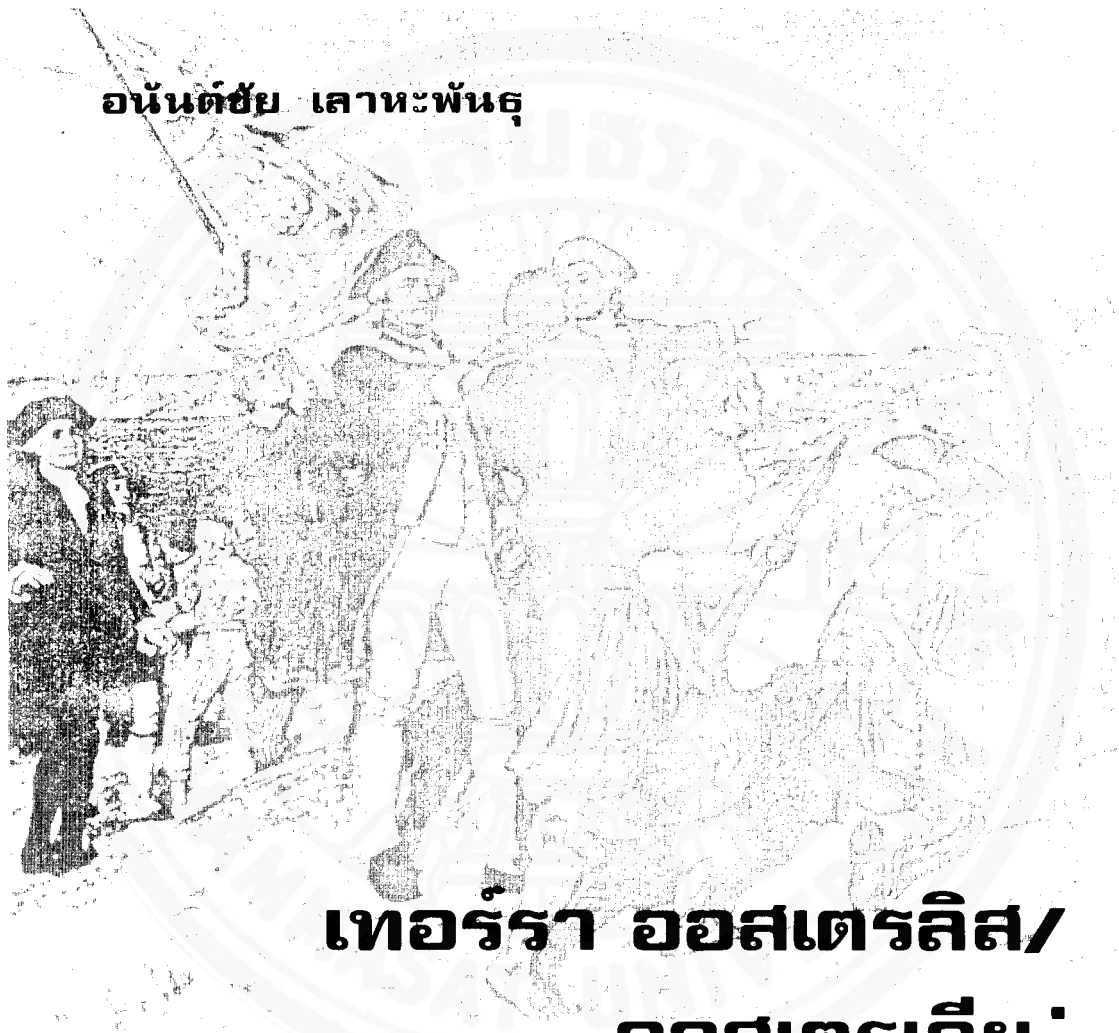

อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์

**เทอร์รา ออสเตรลิส/
ออสเตรเลีย:
กระบวนการสำรวจของ
ชาติตะวันตก
ในคริสต์ศตวรรษ 17 - 18**

ในบรรดาทวีปทั้ง 7 ออสเตรเลียเป็นทวีปสุดท้ายที่เป็นที่รู้จักของชาวโลกเมื่อ 300 กว่าปีมาแล้ว กระนั้น ออสเตรเลียในอดีตก็มีได้เป็นดินแดนที่ว่างเปล่าปราศจากผู้คนอยู่อาศัย ชาวพื้นเมืองหรือพวกอโบริจิน (Aborigines) ได้อพยพเข้ามาอาศัยในออสเตรเลียเป็นเวลานานนับหมื่น ๆ ปีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์¹ เมื่อผิวโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคน้ำแข็งตอนปลายและทำให้ทวีปออสเตรเลียถูกตัดขาดจากทวีปเอเชีย ออสเตรเลียจึงกลายเป็นดินแดนที่ลึกลับและไม่มีใครรู้จักกันมาโดยตลอด จนกระทั่งนักสำรวจชาวดัตช์ได้เดินทางมาค้นพบเป็นชาติแรกในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17

อย่างไรก็ตามชาวกรีกโบราณต่างมีความเชื่อว่ามีมหาสมุทรตอนใต้ยังมีแผ่นดินที่กว้างใหญ่ไพศาลตั้งอยู่อีกแห่งซึ่งเป็นที่อาศัยของสัตว์ประหลาดนานาชนิดและมนุษย์อีกเผ่าพันธุ์ที่มีร่างกายใหญ่โตกว่าคนปกติถึง 2 เท่า แผ่นดินในจินตทัศน์ของชาวกรีกดังกล่าวได้เป็นที่ยอมรับของชาวยุโรปมาเป็นเวลา

นานและรู้จักกันโดยทั่วไปว่า “เทอร์รา ออสเตรลิส” (Terra Australis) หรือ “แผ่นดินใต้ที่ไม่มีใครรู้จัก” (The Unknown Southernland) นักจักรวาลวิทยา (cosmographers) ตั้งแต่ปโตเลมี (Ptolemy) ในสมัยโรมันต่างเชื่อว่าโลกยังประกอบด้วยผืนดินทางซีกโลกใต้ซึ่งแผ่มาจากขั้วโลกใต้จนถึงเขตโซนร้อน (Tropical zone) และมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมากกว่าพื้นที่ของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้รวมกัน³ ทำนองเดียวกับแผ่นดินทางซีกโลกเหนือ แต่กระนั้นก็ไม่มียุคใดที่ใครสักคนได้เดินทางสำรวจแผ่นดินทางซีกโลกใต้ และปล่อยให้แผ่นดินในจินตทัศน์ดังกล่าวเป็นดินแดนลึกลับสำหรับชาวตะวันตกจนถึงสิ้นสมัยกลาง

ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 หลังจากทีโปรตุเกสประสบความสำเร็จในการสำรวจเส้นทางเดินเรือมาทางตะวันออกและสเปนค้นพบทวีปอเมริกาแล้ว ดินแดนทางซีกโลกใต้จึงได้กลับมาเป็นที่สนใจอย่างจริงจังของชาวยุโรปอีกครั้งหนึ่ง แผนที่ของฝรั่งเศสในกึ่งกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 16 แสดงให้เห็นถึงแผ่นดินกว้างใหญ่ทางตอนใต้ของอินโดนีเซียซึ่งเรียกว่า “ชาวใหญ่” (Iave la Grande หรือ Java the Great)⁴ ส่วนแผนที่ของชาวดัตช์ซึ่งพิมพ์ที่กรุงอัมสเตอร์ดัมใน ค.ศ. 1594 แสดงให้เห็นถึงแผ่นดินใต้หรือเทอร์รา ออสเตรลิส ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะนิวกินี⁵ อย่างไรก็ดีแผนที่ของทั้งแผ่นดินชาวใหญ่และเทอร์รา ออสเตรลิสต่างมีรูปร่างลักษณะที่แตกต่างไปจากทวีปออสเตรเลียอย่างมาก จึงเป็นที่เข้าใจกันว่าแผ่นดินที่ปรากฏในแผนที่ดังกล่าวอาจเป็นเพียงข้อสันนิษฐานของนักเขียนแผนที่ที่ชาวยุโรปเท่านั้น และยังไม่มียุคชาติใดในตะวันตกหรือตะวันออกเคยเดินเรือมาถึงออสเตรเลียจริง

² G. Arnold Wood, *The Discovery of Australia*, revised by J.C.

Beaglehole (Melbourne : The MacMillan Company of Australia Pty Ltd., 1969), p.1 และ Helen Wallis, “Visions of Terra Australis in the Middle Ages and Renaissance” ใน William Eisler & Beunard Smith, *Terra Australis : The Furthest shore*. (Sydney : Beaver Press, 1988), pp. 35-38.

³ Roderick Cameron, *Australia : History and Herizons*. (Sydney : Hicks Smith & Sons, 1971), p. 9.

⁴ Andrew Sharp, *The Discovery of Australia*. (Oxford : The Clarendon Press, 1963), pp. 2-4.

⁵ Ernest Scott, *A Short History of Australia*, revised by Herbert Barton. (Melbourne : Oxford University Press, 1964), p. 1.

¹ อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์, “อโบริจิน : ชาวออสเตรเลียพวกแรกสมัยก่อนประวัติศาสตร์”, *อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* 11 : 1 (2531) กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, หน้า 29-41.

โดยทั่วไปนักประวัติศาสตร์ต่างเห็นพ้องกันว่าทวีปออสเตรเลียเพิ่งถูกค้นพบเมื่อ ค.ศ. 1606 นี้เองโดยเนเธอร์แลนด์เป็นชาติแรกที่ได้นำเรือสำรวจมาจนถึงชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือของออสเตรเลีย การค้นพบออสเตรเลียของเนเธอร์แลนด์ดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการของการสำรวจเส้นทางเดินเรือของชาติตะวันตกที่เริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 - 16 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปในประวัติศาสตร์ตะวันตกว่า "ยุคแห่งการค้นพบ" (The Age of Discovery) โดยที่โปรตุเกสและสเปนต่างประสบความสำเร็จในการใช้เส้นทางเดินเรือจากยุโรปมาเอเชียทั้งทางมหาสมุทรอินเดียและอ้อมข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกมายังมหาสมุทรแปซิฟิก การบุกเบิกในการเดินทะเลของทั้งสองประเทศได้ช่วยเปิดเผยความลึกลับของธรรมชาติที่ชาวตะวันตกเคยพิศวงมาเป็นเวลานาน และช่วยเปิดเส้นทางให้เนเธอร์แลนด์สามารถแล่นเรือมายังตะวันออกและกลายเป็นผู้ค้นพบทวีปออสเตรเลียในที่สุด

บริบททางประวัติศาสตร์ของการสำรวจเส้นทางเดินเรือ

ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance, ค.ศ. 1350 - 1650) ชาวยุโรปหันมาสนใจในด้านวัตถุธรรมและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวอีกครั้ง การติดต่อกับโลกตะวันออกในสงครามครูเสด (ค.ศ. 1096 - 1291) และการฟื้นตัวของการค้าที่เกิดขึ้นในระยะไล่เลี่ยกันทำให้ชาวยุโรปมีโอกาสสัมผัสกับอารยธรรมของโลกตะวันออก วิชาความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะปรัชญาและวิทยาการของกรีกและมุสลิมที่หลังไหลมาสู่สังคมตะวันตกทำให้ปัญญาชนเริ่มทบทวนและตรวจสอบความรู้ของตนมากขึ้น ตลอดจนเริ่มท้าทายแนวความคิดทางธรรมชาติและจักรวาลวิทยาของคริสต์ศาสนาที่ได้ครอบงำการศึกษาในสมัยกลาง ดำเนินมาเกี่ยวกับสัตว์ร้ายในพื้นทะเลที่คอยจ้องทำลายเรือเดินทะเลหรือความเชื่อในโลกแบนและเรือที่แล่นไปในท้องทะเลที่เว้งว้างอาจตกขอบโลกได้นั้นกลายเป็นเรื่องราวที่เหลวไหลไร้สาระ

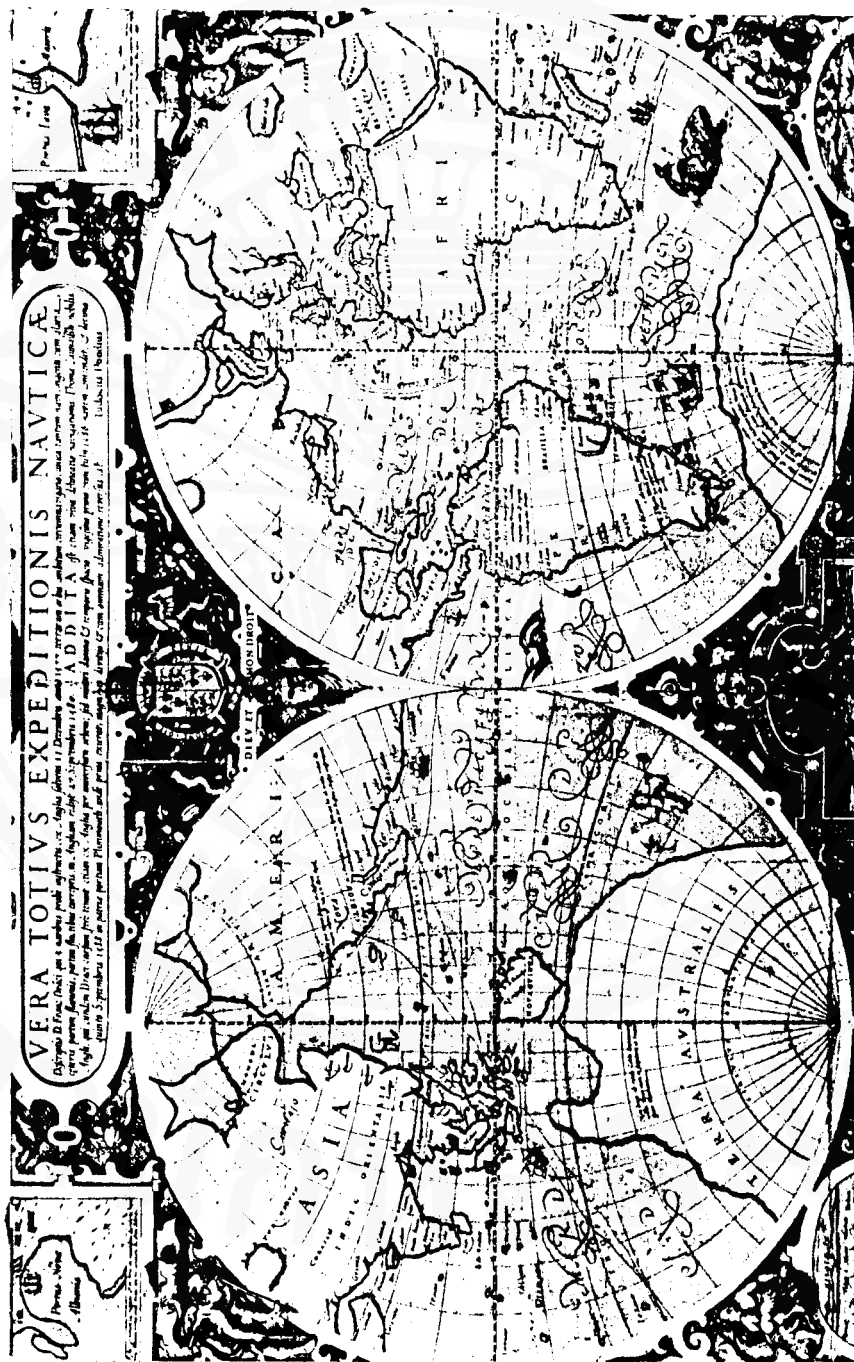
บรรยากาศของการแสวงหาและการค้นหาคำตอบให้กับตนเองเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวได้ผลักดันให้ชาวยุโรปในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการหันมาสนใจกับความลึกลับของท้องทะเลที่กั้นขวางพวกเขาจากโลกของชาวตะวันออก ความสนใจดังกล่าวได้ทวีมากขึ้นเมื่อพวกมุสลิมสามารถยึดครองกรุงคอนสแตน-

ติโนเปิล (Constantinople) และจักรวรรดิไบแซนไทน์ (Byzantine Empire) ได้ทั้งหมดใน ค.ศ. 1453 ซึ่งมีผลกระทบให้การค้าทางบกกระหว่างตะวันตกกับตะวันออกชะงักงัน⁶ แต่สินค้าต่าง ๆ จากตะวันออก เช่น ผ้าไหม เครื่องเทศ ยารักษาโรค น้ำตาล และอื่น ๆ ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดยุโรปและสามารถทำกำไรอย่างสูงให้แก่ประเทศ ดังนั้นหนทางเดียวที่พ่อค้าจะสามารถรักษาหรือดักดวงผลประโยชน์ดังกล่าวไว้ได้ก็คือการติดต่อค้าขายทางทะเลเท่านั้น

การแข่งขันสำรวจเส้นทางเดินเรือมาตะวันออกระหว่างโปรตุเกสกับสเปน

กล่าวได้ว่าตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา ชาวยุโรปเริ่มให้ความสนใจและพยายามแสวงหาเส้นทางเดินเรือมายังตะวันออกแล้ว เจ้าชายเฮนรี ราชนาวิ (Henry the Navigator, ค.ศ. 1394 - 1460) แห่งโปรตุเกสได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนราชนาวิชันทะเลมนซาเกรส (Cape Sagres) ให้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ ของการเดินทะเลและเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลของการสำรวจเส้นทางเดินเรือ ด้วยพระอุปถัมภ์ของพระองค์ประกอบกับความรู้ในการใช้เข็มทิศและเทคนิคการสร้างเรือขนาดใหญ่ที่สามารถต้านคลื่นลมได้ทำให้การเดินทางเดินเรือของโปรตุเกสสามารถเดินทางจนถึงแหลมกรีน (Green Cape) ในทวีปแอฟริกา หลังจากเจ้าชายเฮนรี ราชนาวิสิ้นพระชนม์แล้ว บาร์โธโลมิว ไดแอส (Bartholomew Dias) สามารถเดินเรือเลียบทวีปแอฟริกาจนผ่านแหลมกู๊ดโฮป (Cape of Good Hope) ได้สำเร็จใน ค.ศ. 1488 และนักเดินเรือชาวโปรตุเกสอีกผู้หนึ่งคือ วาสโก ดา กามา (Vasco da Gama) แล่นเรือในเส้นทางสำรวจ

⁶ โดยปกติ กองคาราวานจะขนส่งสินค้าจากตะวันออกเดินเข้ามาจนถึงฝั่งเลอแวนต์ (Levant) เพื่อขนถ่ายลงเรือที่ทะเลแดงก่อนที่จะขึ้นท่าที่อียิปต์เพื่อขนต่อไปยังท่าเรือเมืองเล็กซานเดรียให้พ่อค้าชาวอิตาลีซึ่งนำเรือมารับสินค้าขนบรรทุกไปขายยังยุโรปโดยใช้เส้นทางเดินเรือในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน การแผ่อำนาจของพวกมุสลิมในเอเชียไมเนอร์และการยึดครองอียิปต์ทำให้การค้าทางบกเป็นไปด้วยความยากลำบากและเสี่ยงต่ออันตราย ตลอดจนพ่อค้าต้องจ่ายเงินค่าภาษีผ่านเมืองต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากซึ่งทำให้สินค้าพลอยมีราคาสูงขึ้น

แผนที่โลกในปลายคริสต์ศตวรรษ 16 แสดงให้เห็นดินแดนเทอร์รา ออสตราลิส อันเป็นดินแดนในจินตทัศน์ของชาวตะวันตกมาเป็นเวลานานนับพันปี

ของไดแอสจนถึงเอเชีย และขึ้นฝั่งที่อินเดียในค.ศ. 1498 ระยะก่อนหน้านั้นในค.ศ. 1492 คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (Christopher Columbus) ชาวเมืองเจนัวซึ่งเชื่อว่าฐานของโลกกลมรับอาสาสเปนสำรวจเส้นเดินทางเรือไปประเทศจีนโดยข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกและสามารถค้นพบทวีปอเมริกาในที่สุด

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นระยะเวลาแห่งการเริ่มต้นแข่งขันในด้านเศรษฐกิจ และอำนาจทางทะเลระหว่างสเปนกับโปรตุเกส ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาไมตรีต่อกันในฐานะเป็นราชอาณาจักรที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิกเหมือนกัน ในค.ศ. 1494 พระสันตปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (Pope Alexander VI, ค.ศ. 1492 - 1503) ทรงให้สเปนและโปรตุเกสตกลงยอมทำสนธิสัญญาทอร์เดซิลัส (Treaty of Tordesillas) กำหนดให้เส้นเมริเดียนที่ 370 ทางตะวันตกของแหลมหมู่เกาะเวิร์ด (Cape Verde Islands) ซึ่งปัจจุบันคือเส้นเมริเดียนที่ 51 ทางตะวันตกของกรีนนิช (Greenwich) เป็นเส้นสมมุติที่แบ่งโลกออกเป็นสองส่วน โดยสเปนมีสิทธิสำรวจและยึดครองดินแดนทางด้านตะวันตกของเส้นเมริเดียนและโปรตุเกสได้สิทธิทางด้านตะวันออก อาณาเขตจากการแบ่งเส้นสมมุติดังกล่าวจึงนำไปสู่การครอบครองทวีปอเมริกาใต้ของสเปนและการสร้างจักรวรรดิทางทะเล (maritime empire) ของโปรตุเกสในเอเชีย

โปรตุเกสประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการกำจัดอำนาจของพวกมุสลิมในมหาสมุทรอินเดียจนสามารถควบคุมเมืองต่าง ๆ ทางชายฝั่งตะวันออกของทวีปแอฟริกาและรัฐอินเดียทางชายฝั่งตะวันตก และยึดเมืองกัว (Goa) ซึ่งเป็นศูนย์บัญชาการของสันนิบาตมุสลิม (Mohomedan League) ในมหาสมุทรอินเดียได้ และใช้กัวเป็นเมืองหลวงของจักรวรรดิโปรตุเกสในตะวันออก ในค.ศ. 1511 อัลฟองโซ อัลบูเคอร์ (Alfonso d'Albuquerque) ข้าหลวงโปรตุเกสประจำตะวันออกสามารถขยายอำนาจและเผอิทธิพลจนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเข้ายึดครองมะละกา ซึ่งเป็นชุมทางของเรือสินค้าที่เดินทางมาจากจีน ญี่ปุ่น หมู่เกาะเครื่องเทศ และเรือสินค้าจากอินเดีย อาหารับ อียิปต์ และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน การยึดครองดินแดนดังกล่าวนี้ทำให้อินเดียตะวันออกทั้งหมดตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของโปรตุเกสและสร้างความมั่งคั่งอย่างมหาศาลให้กับโปรตุเกสในการผูกขาดการค้าเครื่องเทศ

ในค.ศ. 1519 เฟอร์ดินันด์ แมกเจลแลน (Ferdinand

Magelland) นักเดินเรือชาวโปรตุเกสซึ่งเคยมีประสบการณ์เดินทางมาหมู่เกาะเครื่องเทศโดยทางมหาสมุทรอินเดียได้คุมเรือสเปน 5 ลำออกค้นหาเส้นทางเดินเรือสายใหม่มาตะวันออกโดยแล่นเรือออกจากท่าเรือสเปนไปทางทิศตะวันตกของมหาสมุทรแอตแลนติก และอ้อมผ่านช่องแคบแมกเจลแลนที่ทวีปอเมริกาใต้และข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกซึ่งเขาตั้งชื่อให้ว่าเมอร์ พาซิฟิก (Mare Pacifico) หรือทะเลสงบ (The Peaceful Sea) แต่ต้องใช้เวลากว่า 2 เดือนลอยเคี้ยวในมหาสมุทรจนอาหารที่สำรองไว้หมดถึงได้ขึ้นฝั่งอีกครั้งที่ฟิลิปปินส์ การเดินทางของแมกเจลแลนครั้งนี้ นับเป็นการเดินเรือครั้งแรกที่ข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกมายังทวีปเอเชียและสามารถพิสูจน์ได้ว่าอเมริกาและเอเชียตั้งอยู่คนละทวีปและคนละซีกของโลก ตลอดจนเกาะไฮติและคิวบา ไม่ใช่ญี่ปุ่นและจีนตามที่ชาวตะวันตกเข้าใจผิดกันมาตั้งแต่เมื่อคริสโตเฟอร์ โคลัมบัสค้นพบทวีปอเมริกา

อย่างไรก็ดี แมกเจลแลนไม่ได้มีโอกาสแล่นเรือกลับสเปน เขาถูกคนพื้นเมืองฆ่าตายเมื่อพยายามเผยแพร่คริสต์ศาสนา แต่ลูกเรือที่เหลือโดยการนำของซีบาสเตียน เดล คานอน (Sebastian del Cano) พร้อมเรืออีก 2 ลำสามารถหลบหนีออกจากฟิลิปปินส์ได้ และเดินทางต่อไปจนพบโมลุกกะ (Molucca) หรือหมู่เกาะเครื่องเทศและชื่อ “กานพลูกันเป็นบ้า”⁷ เดล คานอนพาเรือวิตตอริโอ (Vittorio) ซึ่งเหลือเพียงลำเดียว (อีกลำรั่วและต้องสลัดทิ้ง) หลบเรือโปรตุเกสซึ่งคุมการค้าในหมู่เกาะเครื่องเทศเดินทางกลับสเปนทางมหาสมุทรอินเดียได้สำเร็จ เรือวิตตอริโอเข้าเทียบท่าสเปนในค.ศ. 1522 ซึ่งนับได้ว่าเป็นเรือลำแรกที่แล่นรอบโลกและสามารถพิสูจน์ทฤษฎีโลกกลมของกรีกและโรมัน

การค้นพบเส้นทางเดินเรือมายังตะวันออกของคา ทามา และแมกเจลแลน นับว่ามีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นการเปิดหนทางให้เรือจากทวีปยุโรปสามารถแล่นมายังทวีปเอเชียทางมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกได้ และนับเป็นก้าวสำคัญก้าวแรกที่นำไปสู่การค้นพบทวีปออสเตรเลียในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17⁸

นับตั้งแต่กึ่งกลางของทศวรรษ 1520 เมื่อสเปนต้องยินยอมยกเลิกการอ้างสิทธิการค้าเครื่องเทศในโมลุกกะให้แก่

⁷

อ้างอิงใน G. Arnold Wood, *The Discovery of Australia*, revised

by J.C. Beaglehole, p. 51.

โปรตุเกสซึ่งได้เข้าไปค้าก่อนตั้งแต่ ค.ศ. 1512 แล้วสเปนได้เปลี่ยนแปลงการค้นหากาะเครื่องเทศเป็นการหา “แผ่นดินใต้” ซึ่งเชื่อกันว่าเป็น แหล่งทองคำ (เหมือนในทวีปอเมริกาใต้) และอยู่ทางทิศใต้หรือทิศตะวันออกของเกาะชวา ชาวสเปนแล่นเรือจากเปรูในทวีปอเมริกาใต้มาสำรวจหาแผ่นดินใต้ดังกล่าวหลายหนด้วยกัน แต่ได้พบเพียงหมู่เกาะโซโลมอน (Solomon Islands) ในค.ศ. 1568 และหมู่เกาะมาร์แชลล์ (Marquesas Islands) ในค.ศ. 1595 อย่างไรก็ตามในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1606 เปโตร เฟอร์นันเดซ เดอ ควิโรส (Pedro Fernandez de Quiros) และ หลุยส์ เดอ ทอร์เรส (Louis de Torres) ได้แล่นเรือจนค้นพบ หมู่เกาะนิวเฮบริดิส (New Hebrides) ซึ่งเข้าใจผิดว่าเป็นแผ่นดินใต้หรือเทอร์รา ออสเตรเลียจึงได้ตั้งชื่อเลียนเสียงออสเตรเลียว่า “ออสเตรียเลีย” (Australia) เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติแด่กษัตริย์สเปนแห่งราชวงศ์แฮปส์เบิร์ก (Hapsburg) ซึ่งทรงปกครองราชอาณาจักรออสเตรเลียในทวีปยุโรปด้วย หลังจากนั้น หลุยส์ เดอ ทอร์เรสได้แยกทางกับเดอ ควิโรสและค้นพบว่า “ออสเตรียเลีย” เป็นเพียงเกาะเท่านั้น เขาจึงตัดสินใจเดินทางต่อไปทางตะวันตกเพื่อค้นหาแผ่นดินใต้ต่อไปโดยแล่นเรือผ่านช่องแคบทอร์เรสเป็นครั้งแรก ซึ่งอยู่ระหว่างเกาะนิวกีนิและทวีปออสเตรเลีย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเขาไม่รู้ว่านั่นเป็น “เทอร์รา ออสเตรเลีย” หรือ “แผ่นดินใต้” ที่พยายามค้นหา เป็นที่เชื่อกันว่าทอร์เรสคงจะได้เห็นแผ่นดินบางส่วนของออสเตรเลียแต่ก็เป็นการค้นหาที่ช้ากว่าวิลเลียม เจนซ์ (Willem Jansz) นักเดินเรือชาวดัตช์เป็นเวลาถึง 6 เดือน ส่วนโปรตุเกสได้ส่งเรือจากมะละกา บัตตาเวีย (ปัจจุบันคือเมืองจาการ์ตา) และโมลุกกะเพื่อค้นหาแผ่นดินใต้เหมือนกัน แต่ไม่มีหลักฐานว่านักเดินเรือผู้ใดค้นพบทวีปออสเตรเลีย

⁸ หลังจากมีการค้นพบทวีปออสเตรเลียในคริสต์ศตวรรษที่ 17 แล้ว ทั้งสเปนและโปรตุเกสต่างอ้างว่าเป็นผู้ค้นพบทวีปออสเตรเลียก่อน ซึ่งนักประวัติศาสตร์ยังหาข้อยุติไม่ได้ว่ามีข้อเท็จจริงมากมายเพียงใด นอกจากนี้ นักประวัติศาสตร์บางคนยังเชื่อว่าชาวตะวันออก คือ อาหรับ จีน และอินโดนีเซีย อาจเคยเดินทางมาถึงทวีปออสเตรเลียก่อนชาวตะวันตกทุกชาติ ดูเปรียบเทียบกับ D.J. Mulvaney, *The Prehistory of Australia*, revised ed., (Middlesex : Penguin Books Ltd., 1975), pp. 23-47, Russel Word, *Australia Since The Coming of Man*, revised ed. (Melbourne : The MacMillan Company of Australia Pty.Ltd., pp. 25-26.

การค้นพบ “เทอร์รา ออสเตรเลีย” ของชาวดัตช์

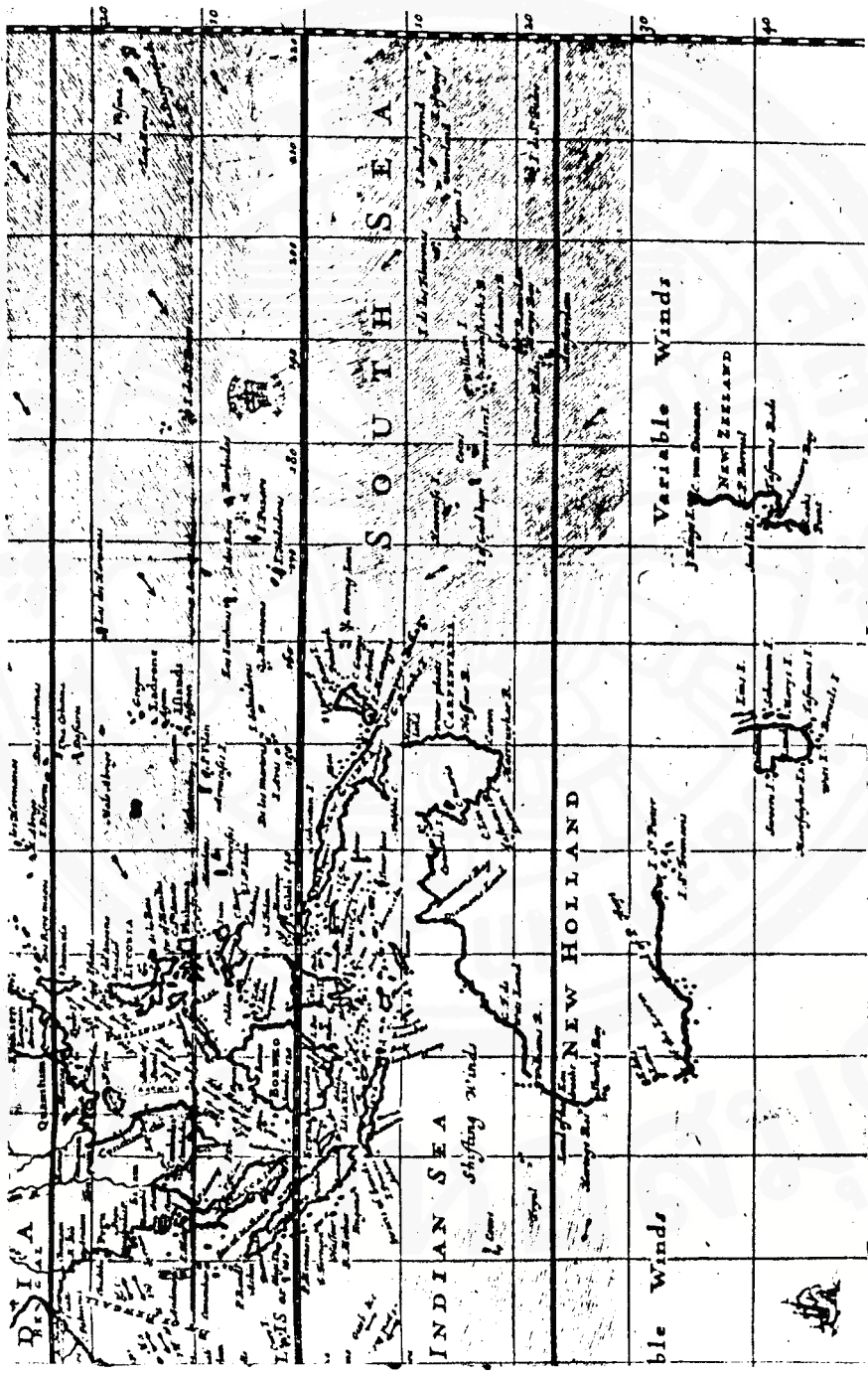
เนเธอร์แลนด์เริ่มเข้ามาทำการค้าโดยตรงกับอินดีสตะวันออกตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 ก่อนหน้านั้นชาวดัตช์ได้ทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางในการค้าเครื่องเทศมาโดยตลอด โดยส่งเรือสินค้าไปรับเครื่องเทศจากโปรตุเกสที่ทำเรือลิบบอน ใน ค.ศ. 1580 ได้เกิดความผันผวนทางการเมืองในโปรตุเกส เมื่อพระเจ้าฟิลิปส์ที่ 2 (Philip II, ค.ศ. 1556 - 1598) แห่งสเปนทรงยกกองทัพเข้ายึดโปรตุเกสและทำให้โปรตุเกสต้องตกอยู่ในอำนาจของราชวงศ์สเปนจนถึง ค.ศ. 1640

เนเธอร์แลนด์เป็นดินแดนแห่งหนึ่งในทวีปยุโรปที่เคยอยู่ใต้การปกครองของพระเจ้าฟิลิปส์ที่ 2 ด้วย แต่ได้ก่อการกบฏและแยกตัวเป็นอิสระในค.ศ. 1581 สเปนพยายามปราบปรามกบฏในเนเธอร์แลนด์แต่ล้มเหลว ดังนั้นพระเจ้าฟิลิปส์ที่ 2 ทรงคิดจะทำลายเศรษฐกิจของเนเธอร์แลนด์โดยประกาศปิดท่าเรือลิบบอนในค.ศ. 1580 ห้ามไม่ให้พ่อค้าดัตช์เข้าไปซื้อเครื่องเทศในตลาดโปรตุเกสอีกต่อไป นโยบายดังกล่าวจึงบีบบังคับให้เนเธอร์แลนด์พยายามหาเส้นทางเพื่อติดต่อค้าเครื่องเทศโดยตรงในอินดีสตะวันออกของโปรตุเกส ในไม่ช้ากองทัพเรือที่เข้มแข็งของเนเธอร์แลนด์ก็สามารถยึดครองอำนาจการค้าเครื่องเทศของโปรตุเกสได้ ในค.ศ. 1598 เนเธอร์แลนด์จัดตั้งสถานีการค้าในชวาและอีก 4 ปีต่อมาได้จัดตั้งบริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกขึ้นเพื่อควบคุมการค้าในหมู่เกาะเครื่องเทศ⁹

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1606 บริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกได้ส่งวิลเลียม เจนซ์ (Willem Jansz) คุมเรือคูฟเคน (Dyfken) จากบันดา (Banda) เพื่อค้นหาเกาะทองคำที่เชื่อกันว่าตั้งอยู่ทางทิศใต้และทิศตะวันออกของเกาะชวาตามคำเล่าลือของพวกเขา¹⁰ เรือคูฟเคนแล่นผ่านชายฝั่งทะเลตอนใต้ของเกาะนิวกีนิข้ามช่องแคบทอร์เรส (Torres Strait) ทางตอนเหนือของทวีปออสเตรเลียจนถึงชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของคาบสมุทรยอร์ก (York

⁹ G. Arnold Wood, *The Discovery of Australia*, pp. 141-151.

¹⁰ Manning Clark, *A Short History of Australia*, 3rd revised ed. (N.Y. : Nal Penguin Inc., 1987), pp. 15 - 17.

แผนที่นิวฮอลแลนด์หรือออสเตรเลียใน ค.ศ. 1705

Peninsula) ที่แหลมเคียร์เวียร์ (Cape Keerweer) กล่าวได้ว่า เจนซ์ และลูกเรือเป็นชนชาวกลุ่มแรกที่ได้เห็นทวีปออสเตรเลีย แต่พวกเขาต่างเดินทางกลับด้วยความผิดหวังที่ไม่ได้พบเกาะทองคำ นอกจาก “คนผิวดำป่าเถื่อนดุร้ายที่ได้ฆ่าลูกเรือบางคน”¹¹ เจนซ์ได้เขียนรายงานให้แก่บริษัทอินเดียตะวันออกถึงการเดินทางค้นพบออสเตรเลียของเขาว่า “ไม่มีอะไรดีที่จะไปทำที่นั่นได้”

อย่างไรก็ดี วิลเลียม เจนซ์ ก็ได้นำชื่อเสียงมาสู่เนเธอร์แลนด์หรือฮอลแลนด์ในฐานะเป็นชาติแรกที่ค้นพบทวีปออสเตรเลีย ภายหลังชาวดัตช์ได้เรียกทวีปที่พวกเขาพบนี้ว่า “นิวฮอลแลนด์” (New Holland) ซึ่งเป็นชื่อเรียกออสเตรเลียต่อมาอีกเป็นเวลานานจนกระทั่งอังกฤษได้เข้าครอบครอง “นิวฮอลแลนด์” ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และจัดตั้งเป็นอาณานิคมของตน

การสำรวจ “นิวฮอลแลนด์” ของชาวดัตช์

หลังจากที่วิลเลียม เจนซ์ได้ค้นพบออสเตรเลียและมีรายงาน “ไม่มีอะไรดีที่จะไปทำที่นั่นได้” แล้ว บริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกได้หมดความสนใจที่จะส่งเรือไปสำรวจอีกทันที ออสเตรเลียจึงกลับเป็นดินแดนลึกลับต่อไปที่ไม่มีนักเดินเรือชาวดัตช์ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปสำรวจอีกเป็นเวลานาน

อย่างไรก็ดีในช่วงกึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 17 มีเรือของเนเธอร์แลนด์แล่นไป “สำรวจ” ชายฝั่งตะวันตกของออสเตรเลียหลายครั้งหลายหนด้วยกัน แต่การ “สำรวจ” ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญมากกว่า¹² กล่าวคือในค.ศ. 1611 เฮนริก บราวเวอร์ (Hendrik Brouwer) นายกองเรือชาวดัตช์ได้ค้นพบเส้นทางเดินเรือใหม่หลังจากที่ใช้เส้นทางเดินเรือของโปรตุเกสมาเป็นเวลานาน ตามเส้นทางเดินเรือสายเก่านี้จะต้องแล่นเรือผ่านแหลมกู๊ดโฮปแล้วล่องไปตามชายทวีปแอฟริกาจนถึงเมืองมาดากัสการ์ก่อนที่จะแล่นข้ามเขตสงัดลมในมหาสมุทรอินเดียไปหมู่เกาะเคอร์เจเตส แต่เส้นทางสายใหม่นี้สามารถ

แล่นไปตรงจากแหลมทาวน์ (Cape Town) ไปทางทิศตะวันออก 3,000 ไมล์ โดยอาศัยลมสินค้าตะวันออกเฉียงใต้และแล่นเรือต่อไปทางเหนืออีกไม่นานก็ถึงเกาะชวาได้ การเดินทางโดยอาศัยลมสินค้าตะวันออกเฉียงใต้ดังกล่าวสามารถย่นระยะเวลาการเดินทางจากเนเธอร์แลนด์มาถึงเกาะชวาจาก 9 - 12 เดือนเหลือเพียงแค่ 7 เดือน¹⁴ แต่บ่อยครั้งที่นักเดินเรือคำนวณเส้นแวงผิดพลาดและทำให้เรือสินค้าแล่นเฉียงออกนอกเส้นทางไปเกาะชวาจนถึงชายฝั่งด้านตะวันตกของออสเตรเลีย อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นการ “สำรวจ” ที่เกิดจากความบังเอิญ แต่นักเดินเรือเหล่านั้นต่างได้จับบันทึกเกี่ยวกับชายฝั่งด้านตะวันตกของออสเตรเลียไว้อย่างชัดเจน จนในที่สุดได้ก่อให้เกิดเป็นพื้นที่ของชายฝั่งออสเตรเลียด้านตะวันตกขึ้นในแผนที่โลกของเนเธอร์แลนด์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17¹⁵

นักสำรวจชายฝั่งออสเตรเลียด้านตะวันตกของเนเธอร์แลนด์มีด้วยกันหลายคน บุคคลแรกได้แก่ เดิร์ก ฮาร์ตอก (Dirk Hartog) ซึ่งแล่นเรือเอนดริคท์ (Eendracht) มาถึงเกาะเดิร์กฮาร์ตอก ในอ่าวชาร์ค (Shark Bay) ในวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1616 และได้ทิ้งหลักฐานของการค้นพบแผ่นดินด้านตะวันตกของออสเตรเลียด้วยจานอาหารดีบุกจารึกการค้นพบของเขาออกติดกับหลักไม้ไว้ที่นั่น จานอาหารดีบุกดังกล่าวค้นพบใน ค.ศ. 1696 และถือได้ว่าเป็นหลักฐานวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดในออสเตรเลียที่แสดงให้เห็นถึงการติดต่อของชาวยุโรปกับทวีปออสเตรเลีย¹⁶

อย่างไรก็ตาม การค้นพบชายฝั่งตะวันตกของฮาร์ตอกไม่ใช่เป็นเรื่องสูญเปล่า เพราะนับแต่นั้นเป็นต้นมานักเดินเรือชาวดัตช์มักใช้ชายฝั่งด้านตะวันตกของออสเตรเลีย หรือเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักเดินเรือว่า “เอนดริคท์แลนด์” (T'Landt van de Eendracht หรือ Eendrachtland) ตามชื่อเรือของฮาร์ตอกเพื่อเป็นจุดสังเกตในการเปลี่ยนทิศทางเรือเพื่อเดินทางต่อไปยังเกาะชวา¹⁷

¹¹ O.W. Hunt, *Australia in the Modern World*, (Sydney : Whitcombe and Tombs Pty. Ltd., 1960), p. 132.

¹² Roderich Cameron, *Australia : History and Horizons*, (London : Weidenfeld and Nicolson, 1971), p. 23.

¹³ Roderick Cameron, *Australia : History and Horizons*, p. 26.

¹⁴ Ernest Scott, *A Short History of Australia*, revised by Herbert Burton, (Melbourne: Oxford University Press, 1964), pp. 18 - 19.

¹⁵ Roderich Cameron, *Australia : History and Horizons*, p. 26.

¹⁶ Ernest Scott, *A Short History of Australia*, p. 19.

¹⁷ Ibid., p. 21.

ระหว่างค.ศ. 1616 - 1640 เรือสินค้าหลายลำของเนเธอร์แลนด์ได้ถูกลมพัดพาไปยังส่วนต่าง ๆ ของแผ่นดินด้านตะวันตกของออสเตรเลีย¹⁸ เป็นต้นว่าชายฝั่งบริเวณแหลมนอร์ท-เวสต์ (North-West Cape) (ค.ศ. 1618) แนวหินปะการังฮุตแมนส์ อบรอลออส (Houtman's Abrolhos ; Abrolhos เป็นภาษาโปรตุเกส แปลว่า "ลึมหาดู") (ค.ศ. 1619) แหลมลูวิน (Leeuwin) จุดใต้สุดทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (south-west extremity) ของออสเตรเลีย (ค.ศ. 1622) ในค.ศ. 1627 เรือกูดเคน เซปาร์ต (Gulden Seepard) แล่นออกนอกเส้นทางเป็นระยะทางกว่า 1,000 ไมล์ จนข้ามอ่าวเกรทออสเตรเลียเบย์ (Great Australian Bight) ซึ่งตั้งอยู่ทางชายฝั่งทะเลด้านทิศใต้ของออสเตรเลียไปจนสุดด้านตะวันออกของอ่าวที่หมู่เกาะนิวทส์ (Nuits หรือ Nuyts Archipelago)

ในค.ศ. 1642 บริษัทอินเดียตะวันออกได้ตัดสินใจสำรวจแผ่นดินทางใต้เพื่อหาแหล่งทองคำอีกครั้งโดยส่งเอเบล ทัสแมน (Abel Tasman) พร้อมเรือ 2 ลำคือฮีมส์เชิร์ค (Heemskerck) และซีเฮน (Leehaen) ออกสำรวจตอนใต้ของทวีป ในการเดินทางครั้งนี้ทัสแมนได้พบเกาะทาสมาเนีย (Tasmania) ซึ่งเขาเข้าใจผิดว่าเป็นแผ่นดินผืนเดียวกับออสเตรเลีย ทัสแมนตั้งชื่อดินแดนที่เขาค้นพบใหม่นี้ว่า แวนดีเมนส์แลนด์ (Van Diemen's Land) ตามชื่อของแอนโทนี แวน ดีเมน (Anthony van Diemen) ข้าหลวงดัตช์ประจำปัตตาเวียที่ให้การสนับสนุนทัสแมนในการเดินทางสำรวจครั้งนี้ (ภายหลังแวนดีเมนส์แลนด์ได้เปลี่ยนชื่อเป็นทาสมาเนียตามชื่อผู้ค้นพบ) และประกาศยึดครองเป็นของเนเธอร์แลนด์

หลังจากค้นพบเกาะทาสมาเนียแล้ว ทัสแมนได้เดินเรือต่อไปทางด้านทิศตะวันออกจนถึงนิวซีแลนด์ ซึ่งเขาให้ชื่อเรียกว่า สตาตเติน ลันด์ (Staten Landt) เพื่อเป็นเกียรติแด่ข้าหลวง (State General) ของเนเธอร์แลนด์ (ภายหลังได้รับชื่อเรียกใหม่ว่า ซีแลนด์ (Zeeland) ตามชื่อเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในเนเธอร์แลนด์) แต่ทัสแมนไม่มีโอกาสขึ้นฝั่งที่นิวซีแลนด์เพราะพวกเมารี (Maoris) ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองของนิวซีแลนด์ได้โจมตีเรือบลัดเล็กที่บรรทุกลูกเรือจะขึ้นบกและฆ่าลูกเรือไป 4 คน

ในค.ศ. 1644 ทัสแมนได้รับคำสั่งจากข้าหลวงแวนดีเมน

ให้เดินทางสำรวจอีกครั้งที่ 2 เพื่อค้นหาเส้นทางเดินเรือจากออสเตรเลียไปยังเกาะนิวกินี¹⁹ ทัสแมนใช้เวลา 8 เดือนในการสำรวจ (ครั้งแรกใช้เวลา 10 เดือน) โดยแล่นเรือถึงฝั่งทะเลทางตอนเหนือของออสเตรเลีย อ้อมอ่าวคาร์เพนตาเรีย (Gulf of Carpentaria) และย้อนลงจนถึงอ่าวนอร์ท-เวสต์ ซึ่งกินระยะทางหลายพันไมล์ และนับว่าเป็นการค้นพบและสำรวจฝั่งทะเลของออสเตรเลียที่ยาวที่สุดและมากกว่าเจมส์ คูก (James Cook) นักสำรวจชาวอังกฤษที่เดินเรือสำรวจฝั่งทะเลทางตะวันออกของออสเตรเลียในค.ศ. 1770²⁰

แม้การเดินทางสำรวจของทัสแมนจะได้รับการยกย่องจากนักประวัติศาสตร์ว่าเป็น "การสำรวจชายฝั่งทะเลของออสเตรเลียที่ประทับใจมากที่สุด"²¹ และ "เมื่อเปรียบกับเขาแล้วไม่มี(นักเดินเรือชาวดัตช์) คนไหนเดินเรือในขอบเขตที่กว้างขวางและประสบความสำเร็จอย่างงดงามเท่านี้"²² แต่เจ้าหน้าที่ดัตช์ประจำปัตตาเวียกลับมีรูปรายงานสำรวจที่มีถึงบริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกในเนเธอร์แลนด์ว่า "ไม่มีอะไรที่น่าพิศมัยที่นั่น นอกจากผู้คนที่ไม่สนใจขายของอันน่าอัศจรรย์ตามชายหาด ไม่มีความอุดมสมบูรณ์แก่ผลไม้มิมีคุณค่า ทุกคนดองและมีความสันดานชั่วร้ายทั่วไป"²³ ซึ่งทำให้บริษัทอินเดียตะวันออกสำนักงานใหญ่ในเนเธอร์แลนด์และผู้ถือหุ้นที่ประเมินผลของการสำรวจในด้านการลงทุนและการค้าเพียงอย่างเดียว ยกเลิกให้ความสนใจกับออสเตรเลียและหันไปสำรวจดินแดนอื่น ๆ แทนที่คาดว่าจะทำกำไรให้กับบริษัท

หลังจากการสำรวจของทัสแมนแล้ว ออสเตรเลียเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปของชาวดัตช์ว่า "นิวฮอลแลนด์"²⁴ แต่กระนั้นก็ไม่มีความชัดเจนที่ใดที่เดินทางไปสำรวจ "นิวฮอลแลนด์" อีกจน

¹⁹ นักสำรวจชาวดัตช์ยังมีความเข้าใจผิดว่าออสเตรเลียและเกาะนิวกินีติดต่อกันเป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน โดยไม่รู้ว่าโปรตุเกสได้ค้นพบ "ช่องแคบทอรัส" ที่แยกนิวกินีจากแผ่นดินออสเตรเลียตั้งแต่ ค.ศ. 1606 ดู G.V. Portus, *Australia since 1606*, 2nd ed. (Melbourne : Oxford University Press, 1946), pp. 14 - 16.

²⁰ Roderick Cameron, *Australia : History and Horizons*, pp. 30 - 31.

²¹ Andrew Sharp, *The Discovery of Australia*, p. 91.

²² Ernest, *A Short History of Australia*, p. 27

²³ อ้างใน Andrew, *Discovery of Australia*, p. 28

²⁴ Ernest, *A Short History of Australia*, p. 26.

¹⁸ Andrew Sharp, *The Discovery of Australia*, (Oxford : the Clarendon Press, 1963), pp. 34-70.

เอเบล ทัสแมน ผู้พบเกาะทัสมาเนีย

วิลเลียม ตัมเปียร์

ถึงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 นอกจากวิลเลิม เดอ ลัมอิงค์ (Willem de Vlamingh) ได้รับมอบหมายจากบริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกให้ไปค้นหาเรือสินค้าลำหนึ่งของบริษัทที่สูญหายไป ระหว่างการเดินทางจากแหลมทาวน์ (Cape Town) มายังปัตตาเวียเมื่อหลายปีที่แล้ว แม้ลัมอิงค์ค้นไม่พบเรือสินค้าดังกล่าว แต่เขาก็ถือโอกาสทำการสำรวจจากแม่น้ำสวอน (Swan River) อันเป็นที่ตั้งของเมืองเพิร์ธ (Perth) ในปัจจุบันจนถึง แหลมนอร์ทเวสต์ (North West Cape) และได้เขียนแผนที่อย่างละเอียดที่ตั้งของแม่น้ำสวอน, เกาะรอตต์เนส (Rottneest Island) เกาะเดิร์กฮาร์ตอก (Dirk Hartog Island)²⁵ อ่าวชาร์ค (Shark Bay) และ แหลมนอร์ทเวสต์ แต่เป็นการสำรวจที่ไม่พบอะไรประทับใจเขานอกจาก “แผ่นดินที่แห้งแล้งและเต็มไปด้วยทราย”²⁶

ในค.ศ. 1705 บริษัทดัตช์อินเดียตะวันออกตัดสินใจอีกครั้งที่จะลงทุนสำรวจ “แวนดีเมนส์แลนด์ทางตอนเหนือของนิวฮอลแลนด์” (Van Diemen's Land in Hollandia Nova) หรือบริเวณที่เป็นชายฝั่งด้านตะวันออกเฉียงเหนือของออสเตรเลีย²⁷ เพื่อหาทางเดินเรือไปยังทิศตะวันออก แต่คณะสำรวจของดัตช์กลับค้นพบเพียงแค่ว่า “เกาะมากมายเกินจินตนาการ” และค้นพบเมืองที่ “ดูร้ายและป่าเถื่อน” เท่านั้น²⁸

การเดินทางในค.ศ. 1705 นี้นับได้ว่าเป็นการสำรวจทวีป

²⁵ ในการสำรวจที่เกาะเดิร์ก ฮาร์ตอกนั้น ลัมอิงค์ได้ค้นพบจานดินที่ฮาร์ตอกได้จารึกการเดินทางมาค้นพบเกาะแห่งนี้ของเขาในค.ศ. 1616 เขาจึงนำเอาจานดินประวัติศาสตร์นี้ติดตัวกลับไปด้วย ปัจจุบันจานฮาร์ตอก (Hartog's plate) เก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติในกรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ถือว่าเป็นวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวยุโรปกับทวีปออสเตรเลีย

ลัมอิงค์ได้จารึกงานอีกใบทั้งในแท่นที่จานฮาร์ตอก บันทึกเรื่องราวการเดินทางมาสำรวจของเขา จานลัมอิงค์ (Vlamingh's plate) ถูกค้นพบในค.ศ. 1818 ปัจจุบันเปิดแสดงให้ประชาชนในหอศิลป์เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย

²⁶ อ้างใน G. Arnold Wood, *The Discovery of Australia*, p. 210.

²⁷ แผนที่ของดัตช์ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ยังคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงของทวีปออสเตรเลียมาก ชาวดัตช์เข้าใจผิดเกี่ยวกับฝั่งทะเลด้านตะวันออกของออสเตรเลียว่าเป็นแผ่นดินที่ต่อเนื่องกับเกาะทัสมาเนีย ซึ่งทัสมาเนียได้ทำการสำรวจในค.ศ. 1640 และตั้งชื่อไว้ว่าแวนดีเมนส์แลนด์ ดังนั้นชาวดัตช์จึงเรียกดินแดนทางฝั่งตะวันออกของออสเตรเลียทั้งหมดที่ตนไม่รู้จักทั้งหมดว่าแวนดีเมนส์แลนด์

²⁸ อ้างใน G. Arnold Wood, *The Discovery of Australia*, p. 212.

ออสเตรเลียครั้งสุดท้ายของเนเธอร์แลนด์ เกาะทัสมาเนียที่ทัสมาเนียเคยประกาศยึดครองเป็นของเนเธอร์แลนด์ ไม่มีนักเดินเรือชาวตะวันตกเดินทางไปอีกจนถึง ค.ศ. 1772 เมื่อแมเรียน เดอ ฟรีสเน (Marion de Fresne) นักเดินเรือชาวฝรั่งเศสได้ทอดสมอเรือของเขาใกล้จุดที่ทัสมาเนียเคยแล่นเรือมาพักเมื่อ 132 ปีที่แล้ว ส่วนนิวซีแลนด์นั้นไม่มีนักเดินเรือชาติใดแล่นเรือไปสำรวจอีกจนเจมส์ คุกเดินทางไปสำรวจในค.ศ. 1770 และประกาศยึดครองเป็นของอังกฤษ²⁹

อังกฤษกับความสนใจใน “นิวฮอลแลนด์”

อังกฤษได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในตะวันออกในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับเนเธอร์แลนด์ ในค.ศ. 1588 อังกฤษทำสงครามกับสเปนและสามารถรบชนะกองทัพอาร์มาดา (Armada) อันเกรียงไกรของสเปนได้ชัยชนะดังกล่าวได้กลายเป็นแรงกระตุ้นและสร้างความเชื่อมั่นให้อังกฤษเดินทางแสวงหาผลประโยชน์ในการค้าและสร้างอิทธิพลในตะวันออก ในค.ศ. 1591 อังกฤษได้ส่งกองเรือเดินทางอ้อมแหลมกู๊ดโฮปมายังอินเดียเป็นครั้งแรก และในค.ศ. 1600 บริษัทอังกฤษอินเดียตะวันออกได้รับพระราชทานกฎบัตร (Charter) จากพระนางเจ้าเอลิซาเบธที่ 1 (Elizabeth I, ค.ศ. 1558 - 1603) ให้มีสิทธิพิเศษในการค้าขายตั้งแต่แหลมกู๊ดโฮปและช่องแคบแมกเจลแลน ต่อมาอังกฤษสามารถสลายอำนาจทางทะเลของโปรตุเกสที่ควบคุมมหาสมุทรอินเดียและเข้าไปมีอำนาจและอิทธิพลในอินเดียและอ่าวเปอร์เซีย นับแต่นั้นเป็นต้นมา อังกฤษจึงกลายเป็นคู่แข่งชั้นทางด้านการค้ากับเนเธอร์แลนด์ในตะวันออก โดยอังกฤษควบคุมการค้าในอินเดีย ส่วนเนเธอร์แลนด์มีอำนาจในการค้าเครื่องเทศในอินโดนีเซียตะวันออก

อย่างไรก็ตาม แม้อังกฤษจะมีผลประโยชน์อย่างมากในด้านการค้าในอินเดีย แต่อังกฤษก็ไม่ละความสนใจที่จะแสวงหาอาณานิคมหรือตลาดการค้าเครื่องเทศในอินโดนีเซียตะวันออก ความสนใจดังกล่าวได้ทวีมากขึ้นเมื่อวิลเลียม ดัมปีเยร์ (William Dampiers) ได้พิมพ์หนังสือชื่อ “การเดินทางรอบโลกครั้งใหม่” (New Voyage Around the World) ในค.ศ. 1697 ซึ่งรวมเรื่องราว

²⁹ Roderick, *Australia : History and Horizons*, p. 28.

เกี่ยวกับการสำรวจของเขาใน “นิวฮอลแลนด์” หรือออสเตรเลีย ด้วย หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นเพื่อเป็นสักการคุณแด่ชาร์ลส์ มอนตากิว (Charles Montague) นายกราชสมาคมวิทยาศาสตร์ (Royal Society) ของอังกฤษ³⁰

ดัมเปียร์เป็นสลัดทะเล นักผจญภัยแสวงโชคชาวอังกฤษ ที่โดยสารมากับเรือซิกเนต (Cygnet) และขึ้นฝั่งที่คิงซาวด์ (King Sound) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของออสเตรเลีย ในค.ศ. 1688 และนับได้ว่าเขากับเพื่อนร่วมทางเป็นชาวอังกฤษพวกแรกที่ได้ออกมาขึ้นฝั่งที่ออสเตรเลีย³¹ ในช่วงระยะเวลาที่เรือทอดสมอ (ประมาณ 6 สัปดาห์) เพื่อหลบกองเรือเนเธอร์แลนด์ที่ควบคุมการค้าเครื่องเทศนั้น ดัมเปียร์ออกสำรวจธรรมชาติของออสเตรเลียในบริเวณนั้นอย่างละเอียด เขามีโอกาสพบพวกออบริจินซึ่งเขาเห็นว่าเป็น “คนที่น่าสังเวชที่สุดในโลก เปลือกตาปิดเกือบครึ่งเพื่อไม่ให้แสงบินเข้าตา พวกนี้ไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ ไม่มีบ้านและต้องนอนตากลม ผืนดินคือที่นอน แผ่นฟ้าคือเพดานมุ้ง (canopy)” และบรรยายถึงสภาพภูมิประเทศของออสเตรเลียคล้ายกับรายงานของบริษัทดัชต์อินเดียตะวันออกว่า “แผ่นดินแห้งแล้ง ดินเป็นทราย ขาดน้ำ เราไม่เห็นต้นไม้ที่มีผลหรือลูกเบอร์รี่เลยสักต้น”³² แต่กระนั้นเรื่องราวการสำรวจออสเตรเลียของเขา (ซึ่งชาวดัตช์ไม่เคยเปิดเผยให้ใครรู้) ก็เป็นที่สนใจอ่านกันโดยทั่วไป และถือได้ว่าเป็นหนังสือยอดนิยม (best seller) ที่ได้รับการตีพิมพ์ถึง 4 ครั้งในเวลาเพียง 2 ปี³³ (ในค.ศ. 1701 - 1712 ได้รับการตีพิมพ์เพิ่มอีก 3 ครั้ง) และในค.ศ. 1698 ได้รับการแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส³⁴

ดังนั้นในค.ศ. 1699 ดัมเปียร์จึงได้รับการสนับสนุนให้ออกเดินทางสำรวจออสเตรเลียอีกโดยแม่ทัพเรืออังกฤษได้จัด

เรือโรบัก (Roebuck) พร้อมด้วยลูกเรืออีก 50 คน ให้การเดินทางครั้งนี้ ดัมเปียร์วางแผนที่จะแล่นเรืออ้อมแหลมฮอร์น (Cape Horn) และข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกมายังออสเตรเลีย หากแผนดังกล่าวนี้ไม่เปลี่ยนแปลงการเดินทางครั้งนี้อาจทำให้เขาได้ค้นพบฝั่งทะเลด้านตะวันออกของออสเตรเลียและได้รับเกียรติและชื่อเสียงแทนเจมส์ คุก³⁵ แต่เนื่องจากการออกเดินทางที่ล่าช้าจนถึงเดือนมกราคมซึ่งเป็นฤดูหนาวทำให้เขาต้องเปลี่ยนเส้นทางเดินเรือไปทางมหาสมุทรอินเดียแทน เรือโรบักแล่นถึงชายฝั่งด้านตะวันตกของออสเตรเลียในเดือนสิงหาคม และดัมเปียร์ได้สำรวจชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของออสเตรเลียตั้งแต่อ่าวชาร์ค (Shark Bay) จนถึงอ่าวโรบัก (Roebuck Bay) ก่อนที่จะมุ่งหน้าเดินทางไปทางทิศเหนือจนถึงเกาะติมอร์ (Timor Island) และเดินทางกลับอังกฤษ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเรือโรบักซึ่งอยู่ในสภาพเก่าและชำรุดตั้งแต่ก่อนออกเดินทางได้จมลงใกล้เกาะแอสเซนชัน (Ascension Island) ในมหาสมุทรแอตแลนติก แม้ดัมเปียร์และลูกเรือทั้งหมดจะรอดชีวิตกลับไปถึงอังกฤษได้ แต่ก็สูญเสียตัวอย่างของสัตว์และพืชต่าง ๆ (Specimens) ที่เขาสะสมจากการสำรวจ รวมทั้งเอกสารเป็นจำนวนมาก³⁶

อย่างไรก็ตาม ดัมเปียร์ได้แต่งหนังสือบรรยายถึงชีวิตสัตว์ พืช และพวกออบริจินที่เขาพบในการสำรวจในครั้งที่ 2 ของเขาอย่างละเอียดและดีพิมพ์ใน ค.ศ. 1703 โดยให้ชื่อว่า “การเดินทางไปนิวฮอลแลนด์” (A Voyage to New Holland) หนังสือของเขา “เปิดเผยให้ (ชาวตะวันตก) ได้รู้จักกับโลกที่ใหม่และประหลาดที่เต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจทั้งสิ้น”³⁷ เรื่องราวการเดินทางสำรวจนิวฮอลแลนด์หรือออสเตรเลียของดัมเปียร์ดังกล่าวนี้เป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนสร้างงานวรรณกรรมคลาสสิกเกี่ยวกับการเดินทางและผจญภัยกับธรรมชาติที่สำคัญ 2 เล่ม คือ งานของเดเนียล เดอ โฟ (Daniel De foe) เรื่องโรบินสัน ครูโซ (Robinson Crusoe) ในค.ศ. 1719 และเรื่อง การเดินทางของกัลลิวอร์ (Gulliver's Travels) ของโจนาธาน ดีน สวิฟท์ (Jonathan Dean Swift) ซึ่งตีพิมพ์ในค.ศ. 1726 โดยสวิฟท์ใช้

³⁰ - ชาร์ลส์ มอนตากิว ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นลอร์ด ฮาลิแฟก (Lord Halifax)

- ราชสมาคมวิทยาศาสตร์จัดตั้งในค.ศ. 1660 ในรัชสมัยของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 (Charles II)

³¹ Rex & Thea Rienits, *A Pictorial History of Australia*. (Sydney : Paul Hamlyn Pty. Ltd., 1977), p. 38.

³² Manning Clark, selected and edited, *Sources of Australian History*. (London : Oxford University Press, 1957), pp. 24 - 27.

³³ Roderich, *Australia : History and Horizons*, p. 34.

³⁴ Robert Lacour-Gayet, *A Concise History of Australia*, tr. by James Grieve. (Middlesex : Penguin Books, Ltd.,). p. 36.

³⁵ Roderick, *Australia : History and Horizons*, p. 35.

³⁶ Ronald W. Laidlaw, *Mastering Australian History*. (Melbourne : The MacMillan Company of Australia, 1988), p. 39.

³⁷ G. Arnold Wood, *Discovery of Australia*, p. 234

ออสเตรเลียเป็นฉากของเมืองลิลลิพุต (Lilliput) และเมืองยักษ์ บร็อดดิ้งนาก (Brobdingnag) เป็นต้น³⁸ เนื้อหาดังกล่าวมีส่วนให้เรื่องราวเกี่ยวกับออสเตรเลียอยู่ในความทรงจำและเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วไป

แต่กระนั้นการค้นพบของ ดัมเปียร์มิได้สร้างความตื่นตัวในการลงทุนหรือในแง่ของเศรษฐกิจให้แก่รัฐบาลอังกฤษ เพราะออสเตรเลียที่เขาค้นพบยังคงเป็นดินแดนของชนป่าเถื่อนที่ “หน้าตาและท่าทางอัปลักษณ์เท่าที่ได้เห็นคนป่ามา”³⁹

การยึดครอง “นิวเซาท์เวลส์/ออสเตรเลีย” ของอังกฤษ

หลังจากการสำรวจของดัมเปียร์แล้ว อังกฤษไม่ได้ส่งนักเดินเรือเดินทางมาสำรวจออสเตรเลียอีกเป็นเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษ⁴⁰ จนกระทั่ง ค.ศ. 1768 ราชสมาคมวิทยาศาสตร์ได้กราบบังคมทูลพระเจ้าจอร์จที่ 3 (George III) ให้ทรงส่งคณะนักวิทยาศาสตร์ไปสังเกตการโคจรของดาวพระศุกร์ผ่านดวงอาทิตย์ (Transit of Venus) อันเป็นปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่นานนับร้อยปีที่ดวงอาทิตย์ ดาวพระศุกร์ และโลกจะโคจรมาอยู่ในแนวเดียวกัน และจะสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนในวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 1769 ที่เกาะตาคิตี (Tahiti) ในมหาสมุทรแปซิฟิก พร้อมกันนี้ให้ถือโอกาสสำรวจ “ทะเลใต้” (South Sea) แข่งขันกับฝรั่งเศสซึ่งกำลังแสวงหาอาณานิคมในทะเล⁴¹ กองราชนาวิกอังกฤษได้จัดเรือหลวงเอนเดียวอร์ (Endeavour) เป็นพาหนะในการเดินทางโดยมีกัปตันเจมส์ คูก (James Cook) เป็นผู้บังคับบัญชาเรือ

เรือเอนเดียวอร์ แล่นออกจากท่าเรือในอังกฤษในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1768 โดยมีนักวิทยาศาสตร์หลายคนร่วมเดินทาง

ไปด้วยคือนักธรรมชาติวิทยาโจเซฟ แบงก์ส (Joseph Banks) (ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นเซอร์และได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสมาคมวิทยาศาสตร์), ดร. คาร์ล โซแลนเดอร์ (Dr. Carl Solander) และเซอร์เฮนรี สปริง (Herman Sporing), นักดาราศาสตร์ชาร์ลส์ กรีน (Charles Green) และนักเขียนรูปอีก 2 คน พร้อมกับลูกเรือจำนวน 94 คน เรือเอนเดียวอร์ แวะเกาะตาคิตีตามกำหนดในการสำรวจการโคจรของดาวพระศุกร์ในระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน ค.ศ. 1769 ก่อนจะเดินทางเที่ยวสำคัญในประวัติศาสตร์ในการค้นพบและสำรวจชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของออสเตรเลีย

หลังจากที่ทำการสำรวจและทำแผนที่กลุ่มเกาะใกล้เคียงตาคิตีซึ่งเขาดังชื่อไว้ว่า หมู่เกาะสมาคม หรือ หมู่เกาะโซไซตี (Society Islands) เพื่อเป็นที่ระลึกแก่ราชสมาคมวิทยาศาสตร์แล้ว คณะสำรวจได้แล่นเรือไปทางใต้ประมาณ 1,500 ไมล์ก่อนที่จะเปลี่ยนทิศทางเรือไปทางทิศตะวันตกซึ่งทำให้พบนิวซีแลนด์ในเดือนตุลาคม คูกใช้เวลาสำรวจเกาะเหนือและเกาะใต้ของนิวซีแลนด์อย่างละเอียดจนถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1770 จนแน่ใจว่านิวซีแลนด์เป็นเพียงเกาะและไม่มีแผ่นดินติดต่อกับ “นิวฮอลแลนด์” ดังที่ทัสแมนเข้าใจในการสำรวจ เมื่อ ค.ศ. 1642

เมื่อได้สำรวจนิวซีแลนด์แล้ว เรือเอนเดียวอร์ แล่นขึ้นเหนือ และในวันที่ 20 เมษายน ได้แลเห็นชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออกของออสเตรเลียที่แหลมฮิกส์ (Point Hicks) คูกยังแล่นเรือสำรวจต่อไปตามชายฝั่งจนเรือทอดสมอที่สติงเกรย์ฮาร์เบอร์ (Stingrey Harbour) หรือต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นอ่าวบอตตานี (Botonay Bay) (เพราะได้พบพันธุ์ไม้แปลกใหม่มากมาย) ใกล้เมืองซิดนีย์ในวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1770 โดย ไอแซค สมิธ (Isaac Smith) ญาติทางภรรยาของคูกซึ่งทำหน้าที่เป็นนายทหารเรือฝึกหัด (midshipman) เป็นคนชาวคนแรกที่ขึ้นฝั่งออสเตรเลียด้านมหาสมุทรแปซิฟิก

เรือเอนเดียวอร์ ได้สำรวจต่อขึ้นไปทางเหนืออีก 200 ไมล์ โดยจอดแวะที่อ่าวบัสตาร์ด (Bustard Bay) และหยุดซ่อมเรือซึ่งได้รับความเสียหายจากการปะทะกับหินปะการังที่บริเวณแม่น้ำเอนเดียวอร์ (Endeavour River) (อันเป็นที่ตั้งของเมืองคูก (Cook Town) ในปัจจุบัน) เป็นเวลา 7 สัปดาห์ ในวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1770 คูกขึ้นฝั่งที่เกาะโพเซสชัน (Possession Island)

³⁸ Robert, A Concise History of Australia, tr. by James Grieve, pp. 40 - 41.

³⁹ อ้างใน G. Arnold Wood, The Discovery of Australia, p. 230.

⁴⁰ ในค.ศ. 1765 และ 1766 รัฐบาลอังกฤษส่งเรือมาสำรวจมหาสมุทรแปซิฟิก (แต่ไม่ได้ไปถึงออสเตรเลีย) และค้นพบเกาะตาคิตี (Tahiti) โดยเรียกชื่อว่า “เกาะพระเจ้าจอร์จที่ 3” (King George III Island)

⁴¹ Ronald W., Mastering Australian History, p. 39.

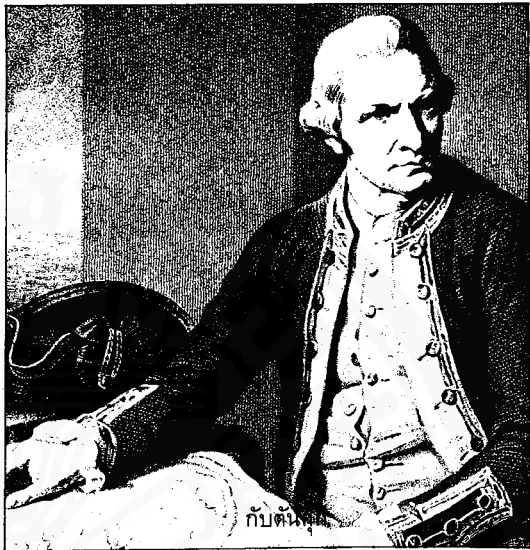
พวกอะบอริจินต่อต้านการขึ้นฝั่งของกัปตันคุกที่อ่าวบอตตานี

รูปลายเส้นจิตใจโดยจิตรกรในคณะสำรวจของกัปตันคุก

ทางตอนเหนือของคาบสมุทรยอร์ก และประกาศครอบครองฝั่งตะวันออกของออสเตรเลียที่อุดมสมบูรณ์ทั้งหมดในพระปรมาภิไธยของพระเจ้าจอร์จที่ 3 เขามีบันทึกว่า “ไม่ใช่เป็นดินแดนที่น่าสังเวชอย่างที่ ดัมเปียร์และ (นักสำรวจ) คนอื่น ๆ ได้เคยอธิบายเกี่ยวกับชายฝั่งตะวันตก ไม่มีข้อสงสัยเลยว่าในแผ่นดินที่กว้างขวางแห่งนี้ พืชพันธุ์ธัญญาหารทุกชนิดตั้งแต่ข้าว ผลไม้ หัวเผือกหัวมัน และอื่น ๆ จะขึ้นเจริญงอกงาม...และที่นี่คือแหล่งอาหารสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ทุกฤดูกาล...”⁴² ทั้งนี้โดยไม่สนใจกับพวกออร์จินซึ่งอาศัยอยู่ก่อนเป็นเวลากว่า 2,000 ช่วงอายุคน ลูกตั้งชื่อชายฝั่งทะเลตะวันออกของออสเตรเลียทั้งหมด (ตั้งแต่รัฐควีนส์แลนด์, รัฐนิวเซาท์เวลส์ และรัฐวิกตอเรียในปัจจุบัน) ที่ยึดครองดังกล่าวนี้ว่า “นิวเซาท์เวลส์” (New South Wales) ตามชื่อเมืองเวลส์ (Wales) ของอังกฤษ ซึ่งองค์รัชทายาทของอังกฤษทรงมีฐานะนักรบศักดิ์เป็นเจ้าชายแห่งเวลส์ (Prince of Wales)

ลูกเดินทางกลับถึงอังกฤษในวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1771 การเดินทางสำรวจเกือบ 3 ปีของเขานับว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ตัวอย่างของสัตว์และพืชที่น่าสนใจที่นำติดเรือกลับมา ตลอดจนข้อสังเกตและบันทึกของนักวิทยาศาสตร์ รูปร่างต่าง ๆ และเรื่องราวของคนพื้นเมืองของออสเตรเลียหรือพวกออร์จินที่ลูกอ้างว่า “มีความสุขมากกว่าพวกเรา” ได้ช่วยสร้างภาพพจน์ของ “คนป่าผู้ดี” (noble savages) ให้กับชาวยุโรปในการสนับสนุนความคิดเห็นเกี่ยวกับการกลับไปใช้ชีวิตตามธรรมชาติของรุสโซ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่กำลังมีอิทธิพลต่อปัญญาชนของยุโรปในขณะนั้น⁴³ แต่การเดินทางสำรวจของเขาไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีทวีปดำหรือแผ่นดินใต้ถัดจากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ นอกจากค้นพบเพียงว่านิวซีแลนด์เป็นเพียงเกาะและไม่มีผืนดินติดต่อกับออสเตรเลียและช่วยสานต่อการสำรวจชายฝั่งทวีปออสเตรเลียของนักเดินเรือและนักสำรวจก่อนหน้านี้ เขานับเดวิดสัน เจนซ์ (ค.ศ. 1606) จนในที่สุดนักเขียนแผนที่ก็สามารถปะติดปะต่อภาพแผนที่ของออสเตรเลียจนเกือบสมบูรณ์ ลูกได้ออกเรือสำรวจหาแผ่นดินใต้อีก 2 ครั้ง คือในค.ศ.

กับต้น

1772-1775 และ ค.ศ. 1776-1779 และในการเดินทางครั้งสุดท้ายนี้ ลูกได้ถูกคนพื้นเมืองฆ่าตายที่อ่าวเคลลาเกีว (Kealakekua Bay) ในเกาะแซนวิช (ปัจจุบันคือเกาะฮาวาย)

อย่างไรก็ดีในการเดินทางครั้งที่ 2 และ 3 ของลูกซึ่งครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางได้พิสูจน์ว่าไม่มีแผ่นดินใต้อีก นอกจากทวีปออสเตรเลีย และได้ยุติเรื่องเล่าเกี่ยวกับ “แผ่นดินใต้ที่ไม่มีใครรู้จัก” อันมั่งคั่งที่ฝังใจชาวตะวันตกมาเป็นเวลากว่า 2,000 ปีตั้งแต่สมัยกรีกให้กลายเป็นเพียงนิทานปรมปรายที่ปราศจากข้อเท็จจริง

แม้นักเดินเรือและนักสำรวจหลายชาติจะมีส่วนร่วมในการผจญภัยค้นพบออสเตรเลีย แต่อังกฤษกลับเป็นชาติเดียวที่ได้ครอบครองออสเตรเลีย ในค.ศ. 1779 เซอร์โจเซฟ แบงคส์ซึ่งเคยเดินทางมากับเรือเอนเดียวอร์ ได้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรของอังกฤษจัดตั้งนิคมนักโทษที่อ่าวบอตตานี อีก 9 ปีต่อมาใน ค.ศ. 1788 อังกฤษได้ส่งนักโทษรุ่นแรกเดินทางมาสร้างนิคมนักโทษใน “นิวเซาท์เวลส์” ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ออสเตรเลีย

⁴² อ้างใน Manning, *A Short History of Australia*, p. 19.

⁴³ Richard White, *Inventing Australia*, (Sydney : George Allen and